

ANMELDELSE DANNEELSE 19. nov. 2018 | kl. 07:19

Vi er digitalt nyfødte

Af: Ove Christensen

Meget læseværdig bog om, hvordan digitale medier og internettet påvirker vores samfund. Diskussionen af mobiler og sociale medier breder ud, så det ikke kun bliver et spørgsmål om den enkeltes ansvar, men også kommer til at handle om de kollektive perspektiver. Og diskussionen kobles til et spørgsmål om (digital) dannelse.

Fakta

Titel

Hvordan bliver vi digitalt dannede?

Forfatter

Camilla Mehlsen, Vincent F. Hendricks

Pris

50

Sider

86

Serie

Moderne ideer

Forlag

Informations Forlag

Der er i øjeblikket en heftig diskussion af børns og unges adfærd på nettet og ikke mindst på de sociale medier. Det gælder dels deling af billeder uden samtykke, dels anvendelsen af nedgørende sprog i omtalen af andre: digital mobning og udskamning.

I diskussionen af børns og unges brug af medier og mobiltelefoner er det ofte nogle bestemte positioner, der kommer til orde i den offentlige debat. På samme måde som med diskussionerne i avisernes kommentarspor eller politiske diskussioner på Facebook er det de markante meninger og holdninger, der fremmes. Medierne fremmer klare og (skrå) sikre holdninger.

Men der er brug for en langt mere nuanceret og afbalanceret diskussion af mobiler og sociale medier. Det mener Camilla Mehlsen og Vincent Hendricks, der er forfattere til den lille og letlæste bog "Hvordan bliver vi digitalt dannede?"

Som det fremgår af titlen, så knytter de brug af ny teknologi og sociale medier sammen med spørgsmålet om dannelse, og de sætter hele diskussionen ind i en sammenhæng, hvor skolen og uddannelse generelt gøres til en central medspiller. Derfor handler det for dem heller ikke om at forbyde mobiler, som jo ikke anviser en løsning på, *hvordan* børn og unge skal interagere med mobiler og på sociale medier.

I det hele taget er fokus helt forkert, når det gøres til et spørgsmål om den enkeltes overtrædelse af nogle normer - det handler i et større perspektiv om nogle grundlæggende kulturelle og samfundsmæssige ændringer, som vi alle må lære at forholde os til. Dårlig opførsel på nettet er en lille flig af noget meget, meget større:

"Umiddelbart har deling af en sexvideo med en 15-årig pige ikke meget til fælles med fake news endsige russisk digital indblanding i andre nationers politiske valg, men alligevel er fænomenerne forbundne. Fællesnævneren er, at de vinder frem, når den herskende digitale forretningsmodel hiver opmærksomhed og datahøst i forgrunden og trænger etik og empati i baggrunden".

Det er medielogikker og den "kommercielle totalitarisme", der er den egentlige samfundsmæssige udfordring. Og i den sammenhæng er våbnene dannelse og uddannelse - altså de helt klassiske oplysningsfilosofiske svar: indsigt, viden, rationalitet og ikke mindst gennemsigtig demokratisk styring og kontrol.

Vi er alle digitalt nyfødte, siger de som en smart omvendning af forestillingen om, at nogle skulle være digitalt indfødte. Man kan ikke være indfødt, hvis man ikke er vokset op i en kultur, hvor de ældre giver brugbare normer videre til næste generation. Derfor kan de unge ikke være digitalt indfødte. De er nyfødte med hensyn til digitale teknologier, ligesom de voksne er det - men naturligvis med hvert sit udgangspunkt. Derfor kan generationerne, lyder argumentationen videre, også lære sammen og lære af hinanden, hvordan vi skal omgås med nye teknologier.

Forfatterne holder fast i klassiske dyder og dannelse, hvor det gælder om at udvikle fælles normer for hele det sociale liv. Men de gør det ikke i en afvisning af den teknologiske og samfundsmæssige udvikling. Deres fremstilling og budskab er både nuanceret, reflekteret og velafbalanceret. Det lykkes

dem på den ene side at pege på en række farer og faldgruber, men også på nødvendigheden af ikke at lade denne kritik falde i en antimoderne afvisning af fremskridt og nye muligheder.

Deres ærinde er at hæve diskussionen af digitale og sociale medier op over den umiddelbare forargelses niveau. I deres optik er "digital dannelse" noget "andet og mere end normer for god opførsel på nettet".

Men hvis man ser på deres bud på, hvad digital dannelse så er for en størrelse, så er det spørgsmålet, om de kommer meget længere end udviklingen af nye normer for god opførsel. De har således ikke en grundlæggende diskussion af, hvad der kan ligge i et begreb som 'digitalt medborgerskab', og de anvender dette begreb meget løst.

De angiver dog meget fint, at en af løsningerne er at fokusere på "SoWe" i stedet for "SoMe". Dette handler om, at der alt for ofte peges på individuelle løsninger: "Det er de unge, der har delt børneporno på nettet i den såkaldte Umbrella-sag, der må tage ansvaret". "Det er dem, der er dårligt opdraget". Og det er jo rigtigt, siger forfatterne, men det er samtidig en individualisering af problemet. Men det, der er brug for, er, at man ser på problemet med techgiganternes (Facebook, Google, Amazon, Apple) medieårne kommercielle totalitarisme. Derfor må man se på sammenhænge mellem individuelle, kollektive og politiske løsninger, der blandt andet også rummer politisk bestemte begrænsninger af techgiganterne og den manglende transparens i deres anvendelse af brugernes data.

Og dette har de jo efter min mening ret i. Men hvad det betyder konkret, er svært at sige. Og det er jo let at sige, at den digitale dannelse skal på skoleskemaet. Men igen siger det ikke så meget om, hvori mulighederne for fornuftig digital adfærd ligger. Desuden er hele spørgsmålet om dannelse, uanset om den forstås analogt eller digitalt, noget abstrakte i bogen.

Selve spørgsmålet om, hvad dannelse egentlig er for en størrelse, spørger hele tiden i baggrunden. Der er mange formuleringer i bogen, der henviser til dannelse i et kompetenceperspektiv: Det handler om at vide, hvordan medierne fungerer. På et tidspunkt taler forfatterne også om, at det handler om, hvorvidt man "mestrer den digitale dannelse", som om dannelse er noget, man kan komme til at mestre som en kompetence.

Dette tager de dog samtidig afstand fra, når de omtaler dannelse som det at blive "nogen" og ikke "noget"; at udvikle sig som menneske over for det at udvikle sig som borger. Dannelse bliver sat ind i en sammenhæng, hvor man på den ene side udviser "agtværdig social adfærd i en digital tid" og på den anden side udvikler sig som myndig person, der er et "autonomt (selvlovgivende) og selvreflekterende menneske". Hvordan disse to tilsyneladende selvmodsigende opfattelser (socialisation og individuation) skal og kan håndteres i en digital tidsalder, forbliver uklart, ligesom det aldrig bliver helt klart, hvordan de digitaliserede processer spiller ind på dannelsen ud over som indsigt i mediernes kommercielle logik.

Det er som sagt en god og meget læseværdig bog, Mehlsen og Hendricks har skrevet. Og den er oplagt at læse for alle, der har med børn og unge at gøre - og ikke mindst for lærere, pædagoger og forældre, der har en særlig opgave i forhold til børn og unges udvikling. Dette skal ske i en åben dialog, der også er i stand til at vise ud over den enkelte. Det handler om, hvordan vi vil være i vores fællesskaber og som samfund - og om ikke at reducere en fælles, samfundsmæssig opgave til et individuelt problem.

Vandkunsten 12, 1467 Kbh K,
tlf 3369 6300, folkeskolen@folkeskolen.dk

